

Συλλογικό: «Τάσος Λειβαδίτης»

👤 Ασημίνα Ξηρογιάννη 📅 Δημοσιεύτηκε 09 Φεβρουαρίου 2018

Μια ιδιαίτερα προσεγμένη έκδοση από τις εκδόσεις Στίξις που αναφέρεται στον ποιητή Τάσο Λειβαδίτη με απασχολεί αυτόν τον καιρό. Το βιβλίο συμπίπτει με την επέτειο των τριάντα χρόνων (1988-2018) από τον θάνατο του Τάσου Λειβαδίτη. Ο Γιώργος Δουατζής, που επιμελείται με αγάπη την έκδοση, συνέλεξε κείμενα ανθρώπων των Γραμμάτων που όλα τους αναφέρονται στον μεγάλο μας ποιητή. Στη ζωή, στο έργο, στην προσωπικότητα, ακόμα και στον θάνατό του. Είναι πολύπλευρη ματιά, απλωμένο το βλέμμα, σημαντικοί οι γράφοντες. Γενικότερα, πολλά έχουν γραφτεί για τον Λειβαδίτη και δικαιολογημένα. Νομίζω πως ο τόμος αυτός προσθέτει πράγματα, βάζει νινελιές, δίνει διαστάσεις, παραθέτει ντοκουμέντα, σε αρκετά σημεία οι καταθέσεις συγκλονίζουν.

Όπως σημειώνει ο Δουατζής στο σημειώμά του, το βιβλίο αυτό το αισθάνεται ως χρέος στον μεγάλο ποιητή που, όμως, επί μια δεκαετία, ήταν και προσωπικός του φίλος. Μάλιστα στο δικό του κείμενο οι μαρτυρίες είναι προσωπικές και αναφέρονται και στον Λειβαδίτη ως άνθρωπο και φίλο. Είχε ξανά το 2008 εκδώσει βιβλίο σχετικό με τον Λειβαδίτη (*Τάσος Λειβαδίτης, Συνομιλία με τον Νυχτερινό Επισκέπτη*) που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κέδρος.

Σε τούτη την έκδοση συναντάμε απομαγνητοφωνημένα κείμενα των Νικηφόρου Βρεττάκου, Κώστα Κουλουφάκου, Γιώργου Παπαλεονάρδου από τηλεοπτικές εκπομπές-αφιερώματα που έγιναν στον ποιητή από τους Σπύρο Κατσιμή και Γιώργο Δουατζή. Συναντάμε και ουσιαστικά κείμενα των Χρίστου Αλεξίου, Κώστα Γεωργουσόπουλου, Σόνιας Ιλίνσκαγια, Μίκης Θεοδωράκη, Σπύρου Κατσιμή, Κώστα Κρεμμύδα, Γιώργου Μαρκόπουλου, Απόστολου Μπενάτση, Τίτου Πατρίκιου, Γιώργου Δουατζή, Μανόλη Πρατικάκη, Σταύρου Στρατηγάκου, Έλλης Φιλοκύπρου. Όλα τονίζουν και φωτίζουν τον άνθρωπο και τον ποιητή Λειβαδίτη που τόσο έχει μιλήσει και μιλάει ακόμα στις καρδιές και το μυαλό των ανθρώπων. Επειδή η ποίησή του ακτινοβολεί αλήθεια και διαθέτει πνευματικότητα σπάνιας ποιότητας. Μέσα από τον «εξανθρωπισμό των λέξεων» (όπως έχω γράψει σε παλαιότερο σχετικό μου δοκίμιο), μέσα από τα λιτά μέσα που χρησιμοποιεί, διδάσκει και διακηρύσσει περίτρανα πως Απλή είναι η Μεγάλη Ποίηση. Πως Απλή είναι κάθε Ποίηση που θέλει να είναι Αυθεντική. Και τούτη η Μεγάλη Ποίηση έχει μια σεμνότητα και μια σοφία που συμπορεύεται με κάθε στίχο και συμπληρώνει και ερμηνεύει κάθε άλλον στίχο μέσα στην εκάστοτε σύνθεση της οποίας αποτελεί μέρος.

Στην έκδοση περιλαμβάνονται και δύο ποιήματα, ένα του Γιάννη Ρίτσου και ένα του Γιώργου Δουατζή, αφιερωμένα στον τιμώμενο ποιητή. Ακόμα: σημείωμα του εκδότη, σημείωμα του ανθολόγου των κειμένων για τον ποιητή, πλήρες βιογραφικό-εργογραφία του ποιητή (φροντίδα Α. Μπενάτση), βιογραφικά σημειώματα των εν ζωή κειμενογράφων και σημαντικό φωτογραφικό υλικό. Αυτά τα αναφέρω επειδή πιστεύω ότι η οργάνωση, η πληρότητα και η ωραία επιμέλεια της έκδοσης μπορούν να συγκινήσουν, αλλά και να συνεπάρουν, κάθε απαιτητικό αναγνώστη.

Ο Λειβαδίτης, συνδιαλεγόμενος με την ταραγμένη εποχή του, την πραγματικότητα, αλλά και το όνειρο, περιδιαβαίνει ανυπεράσπιστος και ωραίος μέσα στην Ποίηση, κάνοντας λέξεις το ανείπωτο και ας είναι αυτό που φοβάται.

Ο Χρίστος Αλεξίου όμορφα αναλύει τον τρόπο που λειτουργεί η βιωματική ποίηση του Λειβαδίτη, ο οποίος πέτυχε με μοναδικό τρόπο να εκφράσει την τραγωδία του ανθρώπου στον αιώνα του. Έζησε τη φρίκη του Β' Παγκοσμίου πολέμου, το έπος της Αλβανίας, τη βαρβαρότητα της Κατοχής και το μεγαλείο της Εθνικής Αντίστασης. Έχοντας πλούσιες εμπειρίες, είναι πάντα ενδιαφέρον να παρακολουθούμε πώς αναστοχάζεται πάνω σε αυτές και πώς τις φιλτράρει ώστε να μετατρέπει το ατομικό σε καθολικό και πανανθρώπινο. Η ποίησή του ίσως είναι ένα χρονικό στην υπαρξιακή και ιστορική πορεία του ανθρώπου. Μετά τον Α' τόμο της αγωνιστικής του ποίησης, κατέθεσε στίχους διαφορετικούς από αυτή την πρώτη δημιουργική περίοδο. Είχαν μεσολαβήσει και δέκα χρόνια σιωπής και περισυλλογής που συνετέλεσαν σε αυτή τη μεταστροφή. Ο ποιητής στρέφεται τώρα «στον περίπλοκο έσω κόσμο της ανθρώπινης ύπαρξης, της συναισθηματικής κα ψυχικής ζωής, της υπαρξιακής αγωνίας, της αμφιβολίας για την πραγματοποίηση του ονείρου, και της εκ βάθρων αναθεώρησης των ιδεών για τον κόσμο, για τον άνθρωπο και τη ζωή».

Ο Κώστας Γεωργουσόπουλος τον αποκαλεί ποιητή-πολίτη, έτσι θεωρεί ότι του ταιριάζει να καλείται, να τον αποκαλεί ο κόσμος παρά «πολιτικό ποιητή». Συνοδοιπορώντας με τον Μιχάλη Κατσάρο και τον Αρη Αλεξάνδρου, έγραψε στίχους απελπισίας αλλά και αντίστασης συνάμα, με έντονη κοινωνική απεύθυνση.

Μιλώντας για τον δικό του «άγιο της ελληνικής ποίησης», ο Γιώργος Δουατζής τονίζει την απλότητα αλλά και το βάθος της γραφής του, που είναι σε συνάρτηση πάντα με έναν ουσιαστικό ανθρωποκεντρισμό, όπως αναδεικνύεται από το σύνολο του έργου του Λειβαδίτη, που τιμήθηκε το 1977 με το Κρατικό Βραβείο Ποίησης για το *Βιολί για μονόχειρα* και το 1979 για το *Εγχειρίδιο ευθανασίας*. Το ενδιαφέρον σε αυτή την κατάθεση είναι ότι ο Δουατζής καταθέτει και περιστατικά από τον προσωπικό βίο του ποιητή, ακριβώς λόγω των φιλικών σχέσεων που διατηρούσαν. Έτσι βλέπουμε και τη στόφα του σαν ανθρώπου, τις σκέψεις, τις αντιδράσεις, τις ανησυχίες του. Οι παρακάτω στίχοι του αποδεικνύουν ότι ίσως είχε διαισθανθεί ότι θα πεθάνει φθινόπωρο:

*Όμως εδώ τελείωσα. Ώρα να φύγω.
Όπως θα φύγετε κάποτε και σεις,
Και τα φαντάσματα της ζωής μου
θα με αναζητούν τώρα τρέχοντας μες στη νύχτα
και τα φύλλα θα ριγούν και θα πέφτουν.
Έτσι συνήθως έρχεται το φθινόπωρο.*

*Γι’ αυτό σας λέω ας κοιτάξουμε τη ζωή μας
με λίγη περισσότερη συμπόνια
μιας και δεν ήτανε ποτέ πραγματική.*

Η Σόνια Ιλίνσκαγια-Αλεξανδροπούλου επισημαίνει πως ο Λειβαδίτης είναι γήινος και συγκεκριμένος. Αλλά έχει τον τρόπο του να προβάλλει το αιώνιο μέσα από απτές ρεαλιστικές λεπτομέρειες. Εδώ να πούμε πως είναι χάρισμα η αποφυγή των βερμπαλισμών και η προσπέραση κάθε τι προσποιητού. Λόγος εύστοχος και απροσδόκητος.

Ο Μίκης Θεοδωράκης αναφέρεται στα *Λυρικά*, στον φίλο και τον στιχουργό Λειβαδίτη, καθώς και στην ιστορία της μελοποίησης των ποιημάτων, ενώ στο ιδιαίτερα ενδιαφέρον κείμενό του ο Κρεμμύδας προσπαθεί να ξεκλειδώσει την ποιητική του Λειβαδίτη, ο οποίος, όπως τονίζει με μια αίσθηση μεταφυσικής, κινείται επιδέξια μεταξύ μοναξιάς και θανάτου.

Ο ποιητής Γιώργος Μαρκόπουλος, με τη σειρά του, στέκεται στην πληθωρική γοητεία του λόγου του, εντοπίζει και σχολιάζει κάποιους βασικούς θεματικούς άξονες στην ποίηση του Λειβαδίτη. Η βαθιά πίστη του, η λειτουργία και ο ρόλος του έρωτα, η σχέση του με τον θάνατο, οι διαρκείς αναφορές στο πρόσωπο της μητέρας, τα έκπτωτα από το κοινωνικό σύνολο άτομα: οι «φτωχοί», οι «ζητιάνοι», οι «τυφλοί», οι «τρελοί», οι «εξωτερικοί χώροι» και η λειτουργία τους, οι «γέρο», η «ταπεινώση», οι «τύψεις», οι «ενοχές» κ.ά.

Ο Απόστολος Μπενάτσης περιδιαβαίνει σε έργα και περιόδους της ποίησης του Λειβαδίτη, αλλά καταθέτει και μια μικρή προσωπική μαρτυρία. Ο Τίτος Πατρίκιος επίσης είναι γενικά προσωπικός, αληθινός, ανθρώπινος. Γράφει για όλα εκείνα τα στοιχεία, από τους έρωτες ως τις ενοχές του, που τροφοδότησαν την ποίησή του.

Δεν μπορεί όμως κανείς να μείνει ασυγκίνητος από όσα εκ βαθέων εξομολογείται ο Μανόλης Πρατικάκης. Περιγράφει με άμεσο τρόπο πώς έφυγε από τη ζωή ο μεγάλος ποιητής και πόση θλίψη άφησε γύρω του.

Τούτη η έκδοση είναι πολύτιμη για κάθε λάτρη της ποίησης, αλλά κυρίως για το νέο αίμα που έχει ανάγκη να μνηθεί στους κλασικούς ποιητές και στην πνευματική τους προσφορά.

Ο Σταύρος Στρατηγάκος περιγράφει τον Λειβαδίτη από την εντύπωση που του προσκάλεσε η συμπεριφορά του κατά τη διάρκεια ενός τηλεοπτικού γυρίσματος στο πλαίσιο αφιερώματος.

Η Έλλη Φιλοκύπρου, ιδιαίτερα αναλυτική, αναφέρεται στη σχέση της ποίησης του με το κοινωνικό γίνεσθαι, υπογραμμίζοντας ότι από αυτή την ποίηση μπορεί ο καθένας να αντλήσει τη δική του σχετική αλήθεια.

Ο Λειβαδίτης, συνδιαλεγόμενος με την ταραγμένη εποχή του, την πραγματικότητα, αλλά και το όνειρο, περιδιαβαίνει ανυπεράσπιστος και ωραίος μέσα στην Ποίηση, κάνοντας λέξεις το ανείπωτο και ας είναι αυτό που φοβάται. Η ουμανιστική διάθεση που διακρίνεται μέσα στους στίχους του αποτελεί αρετή: *«Το βράδυ έχω βρει έναν τρόπο να κοιμάμαι / τους συγχωρώ όλους έναν έναν»*. Το μεγάλο σε έκταση έργο του δίνει την αίσθηση ότι είναι ενιαίο, δίνει την αίσθηση της ολότητας και διακατέχεται από συνέπεια και συνοχή δίνοντας μαθήματα ποιητικής οικονομίας. Γράφω λοιπόν κι εγώ παραφράζοντας τον ίδιο: *«Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος / αλλά κι αν ευελπιστείς να γίνεις ποιητής / και να γράφεις κάποτε έναν στίχο αληθινό / πρέπει να διαβάξεις Τάσο Λειβαδίτη»*.

Είναι ελπιδοφόρο να μην ξεχνάμε τους μεγάλους μας ποιητές και να δίνουμε ουσιαστικά ερεθίσματα στους νέους να μαθαίνουν, να ενημερώνονται σχετικά, να διδάσκονται, να λαμβάνουν τροφή για σκέψη σε μια εποχή που τους βομβαρδίζει ανελέητα με κιλιάδες (άχρηστες οι περισσότερες) πληροφορίες και συχνά τους αποπροσανατολίζει κιόλας. Νομίζω πως τούτη η έκδοση είναι πολύτιμη για κάθε λάτρη της ποίησης, αλλά κυρίως για το νέο αίμα που έχει ανάγκη να μνηθεί στους κλασικούς ποιητές και στην πνευματική τους προσφορά.

Τάσος Λειβαδίτης

Ο ποιητής, το έργο, η ζωή του

Συλλογικό

Επιμέλεια: Γιώργος Δουατζής

234 σελ.

ISBN 9786188305168

Τιμή: €14.84

 Η **Ασημίνα Ξηρογιάννη** είναι ποιήτρια και θεατρολόγος.

Άλλα κείμενα:

- Τίτος Πατρίκιος: «Ο δρόμος και πάλι»**
- Δημήτρης Καταλιφός: συνέντευξη στην Ασημίνα Ξηρογιάννη**
- Ευσταθία Δήμου: «Λευκό τοπίο»**
- Alice Slater: «Θάνατος στο βιβλιοπωλείο»**
- Εύη Ραχάλ: «Δημήτρης και Ταρζάν»**